

Svedectvo hájnického farára Mateja ako prameň k cirkevným dejinám Zvolena

Testimony of Priest Matthias from Hájniki as a Source of Church History of Zvolen

ABSTRACT: In 1552, during argues for land's frontiers between town Zvolen and parsonage in village Hájniki, a town notary made out a memorable letter. According to this document priest Matthias from village Hájniki declared at the court that townsmen in Zvolen gifted the disputed pieces of land to parsonage of St. Nicholas and this parsonage was moved from Zvolen to Hájniki. In the Middle Ages there were parsonages sacrificed to St. Nicholas at both places, but the parsonage in Zvolen probably at the beginning of the Modern Times perished. Based on the published source we cannot exclude that in 1520's or 1530's some competences of the parsonage were formally really moved from Zvolen to Hájniki. The local priest had a function of vice-archdeacon and he stood in for archdeacon in the region of the Zvolen County.

Keywords: Slovakia, Zvolen, Parochial Property, Office of Archdeacon, Patron St. Nicholas, Memory

Počas archívneho výskumu zameraného na dejiny zvolenskej farnosti upútal našu pozornosť dokument nachádzajúci sa v nezaradených aktách zo začiatku novoveku, uložených vo fonde Magistrát mesta Zvolen v pobočke Štátneho archívu v Banskej Bystrici vo Zvolene. Podľa dorzálnej poznámky ide o pamätný zápis v súdnom spore kvôli hraniciam medzi zvolenskými mešťanmi a farárom Matejom z Hájnik. Nedatovaný a nepodpísaný záznam vyhotovený v latinčine sa zachoval v podobe konceptu na dvoch spojených fóliách, podľa písma asi z polovice 16. storočia.¹ Vzhľadom na identifikáciu autora, miesta vzniku (a následnej archivácie), ale predovšetkým obsah môžeme dokument skutočne spojiť so súdnym vyšetrovaním počas sporu o chotárne hranice medzi mestom Zvolen a farnosťou v Hájnikách v uvedenom období. Po rozboře pamätného zápisu, ako aj ďalších dosiaľ nevyužitých prameňov sa pokúsime doplniť a upresniť súčasné poznatky o zmenách v cirkevnej správe, ako aj o majetkových pomeroch a hospodárskom zabezpečení farností zvolenského regiónu.

Prameň sa sám označuje ako „pamiatka“ (*memoriale*) vyhotovená kvôli hraniciam zvolenských mešťanov vymedzeným na základe panovníkovho nariadenia za

¹ Štátny archív v Banskej Bystrici (ďalej ŠA BB), pobočka Zvolen (ďalej pob. ZV), fond Magistrát mesta Zvolen (ďalej MZV), škat. Magistrát Zvolen 16.-17. storočie. AS rôzne, nesign.

účasti kráľovského človeka a zástupcu konventu. Počas reambulácie hraníc za seba a svoju farnosť protestoval farár Matej z Hájník. Vyhlásil, že role, lúky a lesy na území zvolenských mešťanov zahrnutom v ich starých privilégiách darovali akýsi už nebohí zvolenský mešťania cirkvi sv. Mikuláša prenesenej zo Zvolena do Hájník, a preto mu patria. Zvolenský mešťania na to odpovedali, aby im spomínaný farár Matej svoje svedectvo dokázal. Majetky mal užívať tak, aby nezabral alebo nepredal hranice mešťanov a mal predložiť nejaký dôkaz potvrdzujúci darovanie. Mešťania mali medze podľa znenia svojich privilégií v slobodnej držbe, v čom im nesmel nik brániť. Ak by farár Matej mohol dokázať svoje tvrdenie, z majetkov ležiacich vo zvolenských hraniciach, ktoré v tom čase užíval, by mohol poberať výnosy a úžitky. Ak by však žiadal spomínané majetky na cirkev sv. Mikuláša, do tých čias si totiž navykol poberať od svojich farníkov zisk, potom by ich užívali mešťania ako darcovia. Farárovi Matejovi by vyplatili onen zisk na cirkev sv. Mikuláša (lebo jeho farníci mali vo zvyku platiť zo spomínaných rolí a lúk), ak by bol v úžitku s mešťanmi, aby farníci cirkvi sv. Mikuláša napokon pre dlhé užívanie, ako sa teraz farár Matej usiloval učiniť, nezabrali alebo nepredali medze zvolenských mešťanov. Mešťania ich však vlastnili a zostali ich dedičmi.

Údaje zahrnuté v pamätnom zápise priamo nadväzujú na úradné konanie prebiehajúce počas niekoľkých mesiacov v roku 1552. Zástupcovia mesta Zvolen požiadať uhorského kráľa Ferdinanda I. o zákonnú reambuláciu a obnovu hraníc mestského chotára. Preto panovník 22. februára 1552 adresoval hodnovernému miestu v Svätom Beňadiku mandát, v ktorom nariadil, aby vyslaný zástupca konventu so zástupcom Zvolenskej stolice vykonali obchôdzku hraníc mestského územia. Reambulácia za účasti úradníkov, šľachticov, mešťanov aj poddaných z okolia začala 29. marca 1552. Stolicu zastupoval kráľovský človek Baltazár Ostrolúcky. Zástupcom konventu bol presbyter Peter. Obchôdzka trvala dva dni, pričom v nasledujúcich dňoch pokračovalo vyšetrovanie. Mesto Zvolen pritom vynaložilo značné výdavky (presiahli 30 zlatých) za pohostenie zúčastnených, úradné cesty a vyhotovenie listín. Po ukončení reambulácie vydal napokon svätobeňadický konvent 13. apríla 1552 písomné svedectvo o jej vykonaní aj s podrobnou metáciou. Vznik vyššie uvedeného pamätného zápisu upresňuje práve reambulácia započatá po nariadení panovníka. O tejto skutočnosti vypovedajú aj náklady na pohostenie, keď bol pred kráľovského človeka a zástupcu konventu predvolaný (akiste kvôli svedectvu) hájnický farár Matej.² I keď meno autora pamätného zápisu nie je uvedené, bol ním najpravdepodobnejšie zvolenský mestský notár Ján Glos. Písmo zodpovedá jeho rukopisu v mestskej knihe, ktorú viedol od roku 1551.³ Pokiaľ relácia vydaná svätobeňadickým konventom v závere len stručne uvádza, ako hájnický farár Matej počas obchôdzky protestoval a vyhlásil, že územie medzi holým vrchom a riekou Hron patrí k jeho farnosti, pamätný zápis už prezrádza, čím svoje postoje zdôvodňoval. Súčasne hovorí aj o argumentoch Zvolenčanov v súdnom spore.

Jadrom sporu sa stali pozemky vo zvolenskom chotári, na ktoré si robil nárok farár z Hájník. Podľa jeho slov sporné role, lúky a lesy darovali kedysi bližšie neznámi

² ŠA BB pob. ZV, MZV, škat. 12, sign. V. D 2 (originál listiny), sign. V. C 5, V. D 4 (tranzumpty z roku 1571).

Podrobné výdavky za reambuláciu porov. ŠA BB pob. ZV, MZV, škat. 11, Mestská kniha IV., fol. 69-70.

³ ŠA BB pob. ZV, MZV, škat. 11, Mestská kniha IV., fol. 55-56.

zvolenský mešťania cirkvi sv. Mikuláša prenesenej zo Zvolena do Hájník (*ad ecclesiam sancti Nicolai ex Veterizolio in Haynikh translata*). V dokumente tak nachádzame údaj o dvoch farnostiach sv. Mikuláša existujúcich v stredoveku súčasne vo Zvolene aj v susedných Hájnikách. V pozornosti bádateľov stála predovšetkým zvolenská Farnosť sv. Mikuláša, pričom v nedávnom období bola predmetom samostatných štúdií. Autori zhodne kladú dolnú hranicu zániku farnosti (posledný doklad o nej) k roku 1516, kedy vznikol zoznam farností pre pripravovanú cirkevnú synodu. Popri farnosti sv. Mikuláša vo Zvolene nachádzame v zozname na poslednom mieste aj farnosť v Hájnikách.⁴ Keďže podľa pamätného zápisu i výsledkov reambulácie farár Matej nevedel preukázať svoje tvrdenie, údaj o darovaní pozemkov Cirkvi (Farnosti) sv. Mikuláša a jej prenesení zo Zvolena do Hájník je potrebné overiť a bližšie zhodnotiť. Čas, kedy malo dôjsť k darovaniu, farár Matej presnejšie neurčil, odvolával sa len na dar mešťanov v minulosti. O istom časovom odstupe by azda malo svedčiť na ďalšom mieste spomínané dlhoročné užívanie pozemkov farníkmi z hájnickej farnosti. Vzhľadom na význam sporných pozemkov (ležiacich navyše mimo hraníc hájnickej farnosti) pre poberanie príjmov prekvapuje, že farár Matej nepredložil žiadny doklad o ich nadobudnutí či držbe. Udelenie farského benefícia alebo aj iného majetku bolo už v neskorom stredoveku dôležitým aktom vyžadujúcim písomné svedectvo.⁵ V regionálnych podmienkach majetkové pokonania kňazov s ich svetskými patrónmi, ale aj otázky darov a dedičstva riešil zvolenský archidiakon a tiež bratstvo farárov Zvolenskej stolice, o ktorého existencii môžeme uvažovať najneskôr od druhej polovice 15. storočia. Kňazi si spomedzi seba pri takejto príležitosti volili sudcu, ktorý spolu s archidiakonom vykonal vyšetrovanie.⁶ Chýbajúce pramene mestskej a najmä cirkevnej proveniencie preto v hodnotenom prípade vzbudzujú pochybnosti. O rozšírení prameňov tohto druhu pritom hovorí zistenie, že k spisomňovaniu majetkovej držby pristupovali i miestni farári. Už v závere stredoveku sa ojedinele stretávame aj na dedinských farách s vedením úradných kníh. Zaznamenávanie zmien vlastníckych pomerov zároveň pozorujeme v zaužívanej listinnej podobe.⁷

⁴ CHMELÍK, Martin. Fara sv. Mikuláša vo Zvolene. In *Zvolen 1243 - 2008. Zborník príspevkov z vedeckých konferencií*. Eds. Júlia Ragačová - Pavol Maliniak. Zvolen : Mesto Zvolen, 2008, s. 32; LALÍKOVÁ, Mária - MIŇO, Martin. Archeologicko-historická lokalizácia Kostola sv. Mikuláša vo Zvolene. In *Archaeologia historica*, 2008, č. 38, s. 322. Porov. MELNÍKOVÁ, Marta. O stave cirkevnej organizácie na Slovensku začiatkom 16. storočia. In *Slovenská archivistika*, 1995, roč. 30, č. 2, s. 132, 135.

⁵ HRDINA, Jan. Jak klerik k beneficiu přišel. Uvádění duchovních k nižším obročím ve střední Evropě ve 14.-15. století. In *Rituály, ceremonie a festivity ve střední Evropě 14. a 15. století. Colloquia mediaevalia Pragensia*, 2009, č. 12, s. 348-360.

⁶ Roku 1468 *plebani de districtu Zoliensi*. Magyar Országos Levéltár Budapest (ďalej MOL) Diplomatikai levéltár (ďalej DL) 63 227; BORSA, Iván (ed.). *A Justh család levéltára 1274 - 1525*. Budapest : Akadémiai Kiadó, 1991, s. 91-92, č. 243. Pasáž uverejnil SZENTIRMAI, Alexander. Das Recht der Erzdechanten (Archidiakone) in Ungarn während des Mittelalters. In *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte LXXIV. Kanonistische Abteilung XLIII*, 1957, s. 176. Roku 1503 *die bruderschaft der pfarre*. MOL Diplomatikai fényképgyűjtemény (ďalej DF) 273 045_187; MATULAY, Tibor (ed.). *Mesto Banská Bystrica. Katalóg administratívnych a súdnych písomností (1020) 1255 - 1536 I*. Bratislava : Archívna správa MV SSR, 1980, s. 108, č. 339.

⁷ Farský protokol vedený roku 1498 čerínskym farárom. RAGACĎ, Radoslav. Stoličná šľachta a školský mecenáš. Niekoľko príkladov zo Zvolenskej stolice. In *Zemianstvo na Slovensku v novoveku. Časť II. Duchovná a hmotná kultúra*. Eds. Miloš Kovačka - Eva Augustínová - Maroš Mačuha. Martin : Slovenská národná knižnica, 2010, s. 37. Listina dosvedčujúca záloho vanie usadlosti v Dúbravci vydaná roku 1517 ponickým

Získanie pozemkov spájal farár Matej s prenesením Cirkvi sv. Mikuláša zo Zvolena do Hájník. V doposiaľ známych prameňoch nachádzame farárov zvolenskej farnosti sv. Mikuláša súčasne aj vo funkciách zvolenského archidiakona a ostrihomského kanonika. Vzhľadom na výkon funkcií boli vo Zvolene často neprítomní. Fara späť s kostolom resp. kaplnkou sv. Mikuláša v priestoroch Zvolenského zámku im preto slúžila na zlepšenie hmotného zabezpečenia. V pastoračnej službe ich následne zastupoval zvolenský mestský farár.⁸ Nakoľko hájnický farár v roku 1552 uviedol, že farnosť sv. Mikuláša bola zo Zvolena prenesená do Hájník, zvolenskú farnosť s týmto patrocíniom treba považovať už za zaniknutú. So zreteľom na predpokladaný zánik farnosti niekedy po roku 1516 a zmienku o jej prenesení do susedných Hájník môžeme upriamiť pozornosť na zmeny súvisiace s kompetenciami tamojších kňazov. V centre záujmu stojí predovšetkým funkcia zvolenského archidiakona, spojená pôvodne s farským úradom. Z uvedeného obdobia vieme, že zvolenský archidiakon sa nepravidelne zdržiaval v Ostrihome, kde bol tradične členom zboru kanonikov. Od začiatku 16. storočia to naznačujú údaje o úžitkoch z kapitulských lúk a príjmoch z desiatkov, ale aj jeho účasť, resp. neúčasť pri slávení sviatkov a vykonávaní svedectiev.⁹ Naopak, o trvalej prítomnosti zvolenského archidiakona v Ostrihome môžeme uvažovať v závere stredoveku. V rokoch 1519 – 1526 bol zvolenský archidiakon a ostrihomský kanonik Ladislav Eszéki pravidelne volený ostatnými kanonikmi do úradu hospodárskeho funkcionára Ostrihomskej kapituly pod označením *divisor*. Osoba v tejto funkcii zodpovedala za rozdeľovanie príjmov kanonického zboru, ako aj za príjmy kapituly z vybraného desiatku a peňazí, resp. naturálií.¹⁰ Archidiakona vo Zvolene zastupoval jeho vicearchidiakon. V roku 1522 v tomto úrade evidujeme Juraja, zvolenského farára. Listom sa vtedy obrátil na banskobystrického richtára a žiadal ho o pomoc v záležitosti majetku istej ženy.¹¹ Obsahom funkcie vicearchidiakona boli najmä zastupujúce úlohy v cirkevnej správe, ktorými počas svojej neprítomnosti poveril kňaza pôsobiaceho na niektorej fare v obvode archidiakonátu. Nemusela sa pritom kryť so sídlom archidiakona. O vymenovaní vicearchidiakonov do ich úradov chýbajú presnejšie informácie. Údaje z iných regiónov naznačujú, že vicearchidiakona zvyčajne ustanovil priamo príslušný archidiakon.¹² Pokiaľ zohľadňujeme starší úzus, keď neprítomného archidiakona zastupoval vo Zvolene mestský farár, môžeme spomínaného Juraja považovať za farára mestského kostola sv. Alžbety.

Pozíciu farnosti v Hájníkoch na začiatku novoveku charakterizuje pôsobnosť tamojšieho farára i vo funkcii zvolenského vicearchidiakona. Hájnický farár Matej vystupuje zároveň aj ako zvolenský vicearchidiakon už v roku 1533. Do úradu vtedy uviedol nového špitálskeho rektora v Banskej Bystrici.¹³ Ďalším dokladom o jeho pôsobení vo

farárom. MOL DL 94 924.

⁸ CHMELÍK, Fara sv. Mikuláša, s. 34-35.

⁹ SOLYMOŠI, László (ed.). *Registrum capituli cathedralis ecclesiae Strigoniensis (1500 – 1502, 1507 – 1527)*. Budapest : Argumentum, 2002, s. 63, 77-78, 83, 86-87, 92-93, 119, 126-129, o poberaní príjmov na s. 254-255.

¹⁰ SOLYMOŠI, *Registrum capituli*, s. 129, 137, 141, 145, 151-152, 154-157, 162, o funkcii na s. 253-254.

¹¹ MATULAY, *Mesto Banská Bystrica. Katalóg I*, s. 173, č. 534.

¹² Osobitným prípadom bola každoročná voľba vicearchidiakona spomedzi farárov-seniorov v Liptove. Farári ju nadobudli v staršom privilégii udelenom ich archidiakonom. SZENTIRMAI, *Das Recht*, s. 165-168.

¹³ MATULAY, Čižbor (ed.). *Mesto Banská Bystrica. Katalóg administratívnych a súdnych písomností (1020)*

funkcii je register daní odvádzaných kňazmi vo Zvolenskej stolici z roku 1543. V zozname 28 farárov nachádzame na prvom mieste vicearchidiakona Mateja, farára z Hájnik, ktorý zaplatil 2 zlaté. Medzi kňazmi sa objavuje iba jeden zvolenský farár, Erazmus, ktorý zaplatil 4 zlaté. V oboch prípadoch išlo o sumy prevyšujúce priemerné platby odvádzané farármi z väčšiny dedín aj mestečiek. Pri porovnaní so stavom v neskorom stredoveku pozorujeme nárast príjmov hájnického farára, ktorý môžeme zdôvodniť i jeho úradom vicearchidiakona.¹⁴ Funkciu vicearchidiakona zastával hájnický farár Matej aj v roku 1551, keď v jeho prítomnosti zvolenský archidiakon Blažej Zathay vyúčtoval výber desiatku vo Zvolenskej stolici za uplynulý rok.¹⁵ Na základe vyššie uvedených údajov možno usudzovať, že Zvolenský archidiakonát (na území Zvolenskej stolice) sa v prvej polovici 16. storočia nečlenil na menšie obvody a celé územie bolo popri archidiakonovi viazané na právomoc jedného vicearchidiakona.

Predpokladom pre presun funkcie vicearchidiakona do Hájnik boli podmienky vhodné pre tento úrad. Zo záveru stredoveku vieme, že na fare v Hájnikách už pôsobil aj kaplán. Blížšie okolnosti obsadzovania kňazského úradu žiaľ nepoznáme. Výnimku tvorí zmienka o pohostení nového kňaza či o jeho obdarovaní jedlom.¹⁶ Pokiaľ pripustíme pravdivosť tvrdenia farára Mateja o prenesení Cirkvi sv. Mikuláša zo Zvolena do Hájnik, môžeme sa opierať o zastupujúcu úlohu archidiakona na tejto fare. Vzhľadom na blízkosť oboch sídiel, prítomnosť rovnakých patrocínii, relatívnu vyvinutosť hájnickej farnosti a jej väzby k zvolenskému panstvu nemožno vylúčiť, že táto časť svedectva farára Mateja mala reálny základ. V rozpore s týmto tvrdením však stoja výsledky súdneho vyšetrovania. Po neúspešnom obhajovaní svojich záujmov farár Matej v júli roku 1552 s pomocou ozbrojených poddaných zabil úrodu obilia zo sporných pozemkov vo zvolenskom chotári. Mesto Zvolen sa následne sťažovalo pred Zvolenskou stolicou a spor mal opäť súdnu dohru.¹⁷ Jedným zo zdrojov konfliktu boli chýbajúce písomné doklady o držbe a užívaní pozemkov u oboch strán. Po tejto skúsenosti hájnický farár pristúpil k systematickej evidencii svojich príjmov. Z nasledujúceho obdobia poznáme súpis desiatkov z hájnickej farnosti pripisovaný

1255 - 1536 II. Bratislava : Archívna správa MV SSR, 1980, s. 353, č. 117, s. 355, č. 1121.

¹⁴ KARÁCSONYI, János - KOLLÁNYI, Ferenc (eds.). *Monumenta ecclesiastica tempora innovatae in Hungaria religionis illustrantia IV. (1542 - 1547)*. Budapest : A Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztálya, 1909, s. 207-208, č. 172. O rozdieloch v príjmoch medzi farnosťami v Hájnikách a vo Zvolene (za obidve zvolenské farnosti?) svedčia poplatky odvádzané ostrihomskému arcibiskupovi. V roku 1490 zaplatil farár z Hájnik jeden zlatý, farár zo Zvolena však zaplatil šesť zlatých. I keď údaje pochádzajú z úzkeho časového priezru, predsa naznačujú výraznejšie rozdiely v hospodárskom zabezpečení kňazov. V uverejnenom zozname 29 farností Ostrihomskej arcidiecézy dosahujú najnižšiu hodnotu práve platby z Hájnik. FÜGEDI, Erik. *Kolduló barátok, polgárok, nemesek. Tanulmányok a magyar középkorról*. Budapest : Magvető Könyvkiadó, 1981, s. 230-231.

¹⁵ KARÁCSONYI, János - KOLLÁNYI, Ferenc - LUKSICS, József (eds.). *Monumenta ecclesiastica tempora innovatae in Hungaria religionis illustrantia V. (1548 - 1551)*. Budapest : A Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztálya, 1912, s. 586-587, č. 563.

¹⁶ Klement, kaplán v Hájnikách, bol roku 1515 svedkom pri dedičskom pokonaní v rode zemanov zo Zolnej. Slovenský národný archív v Bratislave, fond Hodnoverné miesto Konventu benediktínov v Hronskom Beňadiku, Autentický protokol E, pag. 118. K zmene farára alebo kaplána došlo v nasledujúcom období. Roku 1517 mesto Zvolen zaplatilo za jedlo pre nového kňaza (meno záznam neuvádza) v Hájnikách. ŠA BB pob. ZV, škat. 11, Mestská kniha II., fol. 57.

¹⁷ ŠA BB pob. ZV, MZV, škat. 12, sign. V. D 6.

práve farárovi Matejovi.¹⁸ Z hľadiska podrobnosti ide o výnimočný prameň, čo môže naznačovať, že farár už venoval zaznamenaniu svojich majetkových pomerov zvýšenú pozornosť. S prepojením úradu vicearchidiakona s farou v Hájniskách sa stretávame i v nasledujúcich rokoch. Počas sporu s mestom Zvolen iný hájnický farár, Tomáš, uviedol, že tátorom a ochrancom jeho chotára býval zvolenský kapitán a má nim byť aj naďalej. V dokumente sa zároveň farár Tomáš označuje titulom „ercprišt,¹⁹ ktorý je zrejme poslovenčeným variantom titulu archidiakona (nem. Erzpriester). Nakoľko nepoznáme ďalšie pramene, ktoré by hájnických farárov spájali priamo s úradom zvolenského archidiakona, v danom prípade možno uvažovať o chybnom titulovaní alebo opačne o vedomom spojení hájnického farára (na základe archidiakonovho poverenia?) s kompetenciami prenesenými zo Zvolena na farnosť sv. Mikuláša v Hájniskách. Svedectvo farára Mateja zahrnuté v pamätnom zápise z roku 1552 je pozoruhodným dokladom o narábaní s pamäťou a tradíciou počas súdnych sporov. Priestor pre účelovo upravené údaje vznikol počas vyšetrovania zvlášť vtedy, keď o predmete sporu chýbali hodnoverné dokumenty. Dotknuté strany si preto počas súdneho konania zaznamenávali svedectvá zúčastnených *pro memoria*, aby mohli v budúcnosti poslúžiť pri argumentácii v prípade obnovenia sporu. Overenie uvádzaných skutočností následne sťažuje nedostatok prameňov a práca s nepriamymi dokladmi. Situácia historika sa v tomto ohľade podobá na vyšetrovanie v dobovom súdnom spore.

Pavol Maliniak

Príloha

Obsah svedeckej výpovede farára Mateja z Hájnisk s odpoveďou a podmienkami mesta Zvolen počas vyšetrovania sporu o hranice a užívanie pozemkov. Nedatovaný a nesignovaný koncept vyhotovený zvolenským mestským notárom v roku 1552. Na dorze poznámka autora konceptu: „Memoriale ex parte metarum civium Veterizoliensis et contradictionis Mathię plebani de Hainik. Procuratoris.“ Štátny archív v Banskej Bystrici, pobočka Zvolen, fond Magistrát mesta Zvolen, škat. Magistrát Zvolen 16.-17. stor. AS rôzne, nesign.

Memoriale ex parte metarum Veterizoliensis civium cum regio homine atque conventu ex commissione regie maiestatis reambulatarum, in qua reambulatione pro aliqua parte, uti in testimonio conventus premissum est discretus Mathias plebanus de pago Haynikh nomine suo ac ad parochiam suam omni pertinens contradictor extitit. Asserens, aliquos agros et prata nec non sylvas quasdam

¹⁸ TRŇOVSKÝ, Karol. Popis dežmy na hájnický kostol z roku 1556. In *Kultúra. Časopis Literárno-vedného odboru SSV*, 1931, roč. 3, č. 10, s. 735, 738-740; TRŇOVSKÝ, Karol. Popis dežmy na hájnický kostol zo zemi v Rybároch z roku 1556. In *Kultúra. Časopis Literárno-vedného odboru SSV*, 1931, roč. 3, č. 11, s. 804-810.

¹⁹ Roku 1571 se mnow knezem Tomassem, na tento czas ffararem haynickim a erczprysstem widieku Zvolenskeho. ŠA BB pob. ZV, MZV, škat. 12, nesign. Porov. SASINEK, František. K dejepisu fary v Hájniskoch. In *Slovenský letopis*, 1880, roč. 4, soš. 2, s. 170. V latinskom liste, ktorý roku 1572 overil hájnický farár Tomáš, nachádzame jeho titul vicearchidiakona. MOL DF 205 462_15.

in territoriis ipsorum civium Veterizoliensis, quemadmodum privilegiis eorum antiquis continetur, ex collatione quondam prelatorum civium ad ecclesiam sancti Nicolai ex Veterizolio in Haynikh translata, sibi metaliter pertinere. In qua contradictione cives ipsi Veterizolienses ita respondent, quod si prenominatus Mathias plebanus de Hanyk, (!) id certo testimonio, istos scilicet agros, prata et sylvas in territorio sive metis Veterizoliensis ad ecclesiam sancti Nicolai, ab ipsis quondam civibus Veterizoliensibus collatas comprobaverit eisdem tandem, tali conditione utatur, ne metas ipsas usurpet aut sibi^a aliqua ratione quemadmodum iam proposuit, ex ista adhuc comprobans collatione vendiret, sed ipsi cives metas suas iuxta contenta privilegiorum suorum libere possideant, nec ab eisdem prohibeantur. Ipse vero Mathias plebanus, si id, quod asserit, poterit comprobare agris, pratis, sylvis ibidem in metis Veterizoliensis sitis,^b quibus prius usus est, et nunc utatur, fructumque ac utilitatem ex eisdem capiat. Sin vero ipsemet ad ecclesiam sancti Nicolai illis pratis et agris^c uti voluerit, sed quemadmodum hactenus facere consueverat parochianis suis pretio conferre, tunc ipsi cives, tanquam collatores, eis utantur, et illi Mathie plebano de Hainikh illud pretium ad ecclesiam sancti Nicolai, quod parochiani sui de prelati agris ac pratis pendere solebant si cum pium civium usum fuerit, pendant persolvuntque, ne ipsi parochiani ecclesie sancti Nicolai tandem ex aliquo longo usu, quemadmodum et nunc pretactus Mathias plebanus facere intendit, ipsas metas civium Veterizoliensis sibi usurpent aut vendirent, sed ipsi cives possideant eas, atque maneant heredes.

^a Nasleduje prečiar knuté „jure“.

^b Nasleduje prečiar knuté „quemadmodum“.

^c Dopísané „illis pratis et agris“ na okraji.

.....
• Obr. 1 (hore) Svätý Mikuláš. Nástenná maľba •
• z 15. storočia v priestoroch rk. zvolenskej fary. •
• Zdroj: Rímskokatolícky farský úrad sv. Alžbety •
• vo Zvolene, deponované v SNG na Zvolenskom •
• zámku. Foto Pavel Albert. •
•
.....